

Handläggare
Stening Elin

Datum
2017-10-12

Diarienummer
KSN-2017-3504

Kommunstyrelsen

Riktlinje för hantering av förorenade områden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att anta riktlinje för hantering av förorenade områden enligt ärendets **bilaga**.

Ärendet

Stadsbyggnadsförvaltningen har utarbetat riktlinjer för hantering av förorenade områden inom Uppsala kommun. Arbetet är ett resultat av det uppdrag som gavs till miljö- och hälsoskyddsnämnden i IVE 2015 om att utarbeta en handlingsplan för förorenade områden i Uppsala kommun. Under arbetets gång har det blivit uppenbart att det är mer ändamålsenligt med riktlinjer än en handlingsplan för att möta de utmaningar som finns för att effektivisera hanteringen av förorenade områden i kommunens verksamhet.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen i samarbete med miljöförvaltningen, kommunledningskontoret samt berörda bolag.

Föredragning

I Uppsala kommun finns över 1 300 konstaterat eller misstänkt förorenade områden. I exempelvis plan- och exploateringsprojekt kan problem uppkomma med föroreningar i mark. Utredning och efterbehandling av föroreningar är ofta förknippade med stora kostnader och kan orsaka fördröjningar i projekten vilket också påverkar kostnaderna.

Syftet med riktlinjerna är att minska risker för människors hälsa och miljön samt effektivisera hanteringen av förorenade områden när kommunen som fastighetsägare eller verksamhetsutövare har ett ansvar för föroreningen.

Riktlinjen omfattar alla misstänkt och konstaterat förorenade områden inom Uppsala kommun och riktar sig till Uppsala kommuns samtliga nämnder och styrelser. Riktlinjen omfattar fem gemensamma principer som verksamheterna ska utgå från i hanteringen av förorenade områden. Det handlar om att:

- I tidigt skede undersöka om föroreningar förekommer på platsen.
- Att undersökningar ska ske genom upphandlade ramavtal.
- Samverkan mellan nämnder och bolag ska ske där det är relevant.
- Hushålla med naturresurser genom återanvändning av material där det är lämpligt.
- Säkerställa tillräcklig kunskap om eventuella föroreningar vid fastighetsöverlåtelser samt att ansvarsfördelning klargörs i upprättade avtal.

Parallellt med riktlinjerna har en gemensam vägledning för förvaltningar och bolag kring arbetet med förorenade områden utarbetats. Den har till syfte att förenkla hanteringen i de verksamheter som berörs av förorenade områden.

Ekonomiska konsekvenser

Implementeringen av riktlinjen sker inom ram. Riktlinjen förväntas bidra till en effektivisering och därmed minska direkta eller indirekta kostnader.

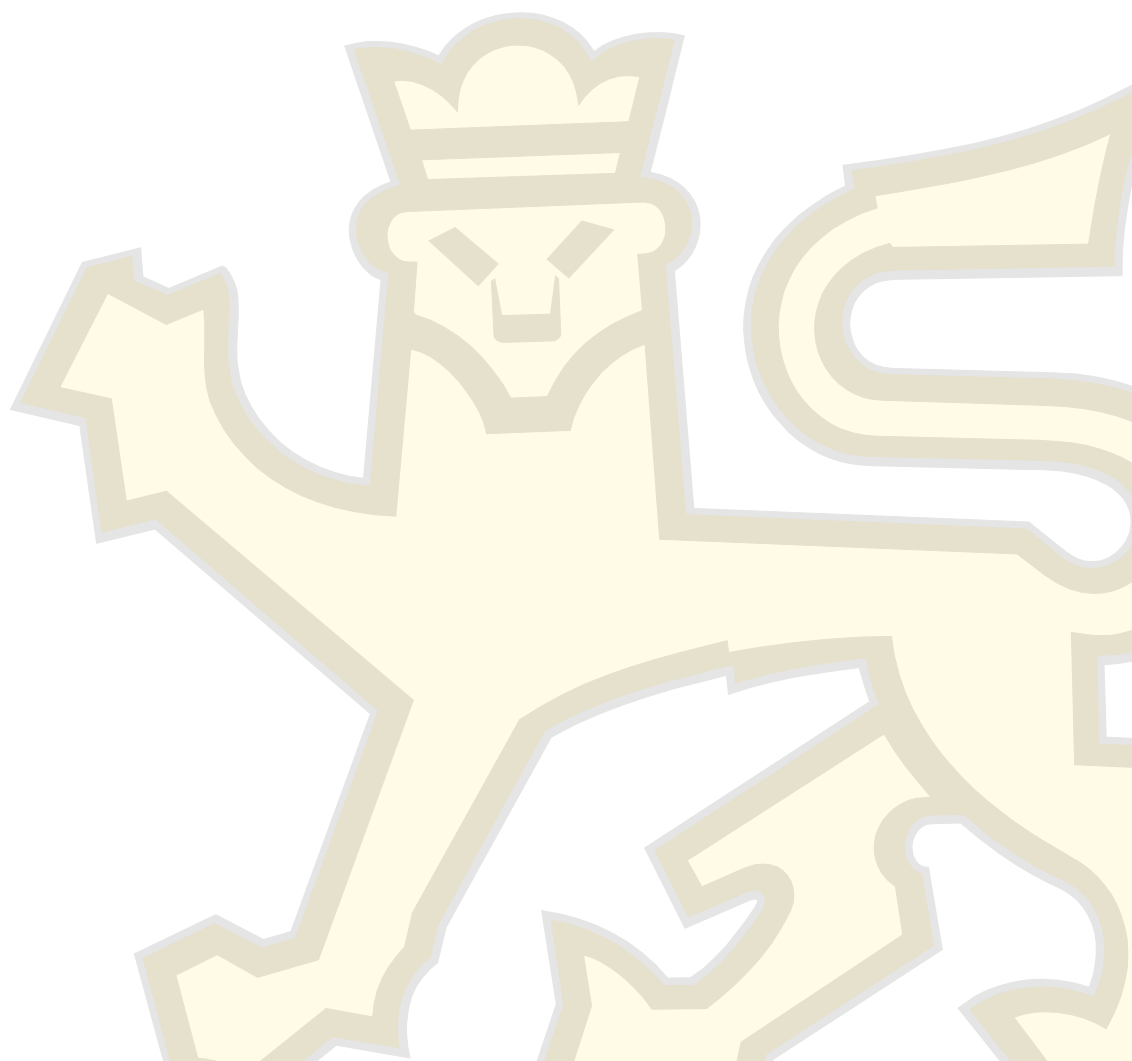
Stadsbyggnadsförvaltningen

Joachim Danielsson
stadsdirektör

Mats Norrbom
stadsbyggnadsdirektör

Riktlinje

för hantering av förorenade områden i Uppsala kommun

Dokumentnamn		Fastställd av	Gäller från	Sida
Riktlinje för hantering av förorenade områden i Uppsala kommun		Kommunstyrelsen	[ÅÅÅ-MM-DD]	1 (4)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig	Reviderad	
KSN-2017-3504	Uppsala kommun	Chef strategisk planering	[ÅÅÅ-MM-DD]	

Inledning

Riktlinjerna beskriver hur misstankar om föroreningar i mark, vatten och anläggningar ska hanteras inom kommunens verksamheter. Föroreningar i mark innebär en risk för människors hälsa och miljö. Utredning och efterbehandling av föroreningar är också ofta förknippade med stora kostnader. Rätt hantering minskar riskerna och betydande besparingar kan göras.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att arbetet med misstänkt och konstaterat förorenade områden sker på ett miljömässigt säkert samt tids- och kostnadseffektivt sätt.

Omfattning

Riktlinjen omfattar alla misstänkt och konstaterat förorenade områden inom Uppsala kommun och riktar sig till Uppsala kommuns samtliga nämnder och styrelser. Riktlinjen ska användas när kommunen i rollen som fastighetsägare eller verksamhetsutövare har ett ansvar för föroreningen.

Förorenade områden

Bakgrund

Mark, vatten och anläggningar kan vara förorenade till följd av tidigare verksamheter. Länsstyrelsen har kartlagt misstänkt förorenade områden och samlat informationen i en databas. Kommunen hämtar därifrån information till den kommuninterna kartdatabasen, som används för att få indikationer på om en fastighet kan vara förorenad.

Definition och begrepp

Ett förorenat område är ett mark- eller vattenområde, grundvatten, byggnad eller anläggning som är så förorenat att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Lagbestämmelser och krav

Lagbestämmelser

Ansvaret för förorenade områden regleras i Miljöbalkens kapitel 10. Grundprincipen är att den som har orsakat en förorening ska ansvara för att undersöka och åtgärda den. Ett ansvar kan endast krävas för en verksamhet som var i drift efter 30 juni 1969. Om det inte finns någon ansvarig verksamhetsutövare kan krav ställas på fastighetsägaren om fastigheten förvärvades efter Miljöbalkens införande 1 januari 1999.

Fastighetsägaren är också ansvarig för en förorening som förvaras på en fastighet, t.ex. i nedgrävda tunnor, en underjordisk tank eller ett avfallsupplag, det s.k. förvaringsfallet.

En exploatör av en fastighet likställs med en verksamhetsutövare och får ansvar för de föroreningar som finns på fastigheten. Skälet till det är att när exploatören börjar gräva i marken kan denne orsaka exponering och spridning av föroreningarna.

Ansvar

Kommunen kommer i kontakt med förorenade områden i olika sammanhang. Nedan följer de som berörs mest.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna arbetet med förorenade områden inom kommunen. Kommunstyrelsen behöver också hantera frågan i följande sammanhang:

- Exploatering av kommunal mark eller vid privat exploatering där kommunen säkerställer allmän platsmark.
- Markinnehav där kommunen är ägare till förorenade fastigheter, samt vid köp och försäljning av fastigheter.
- Planläggning i tidiga skeden som översiktsplan, fördjupad översiktsplan eller planprogram.
- Lokalförsörjning, som säkerställer att kommunal verksamhet sker i lämpliga lokaler.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tillsyn över åtgärder och handlägger ärenden som berör förorenade områden och efterbehandling. Tillsynen riktas mot all verksamhet, både kommunal och icke kommunal.

Plan- och byggnadsnämnden

Plan- och byggnadsnämnden har ansvar för fysisk planering och ska beakta föroreningar vid planläggning samt vid bygglovgivning.

Gatu- och samhällsmiljönämnden

Gatu- och samhällsmiljönämnden ansvarar för anläggning och drift av investeringsprojekt på kommunal mark så som anläggning av gator och parker. Grävarbeten i förorenade områden kan förekomma. Gatu- och samhällsmiljönämnden är huvudman för statligt finansierade bidragsprojekt där Naturvårdsverket bekostar undersökningar och åtgärder för områden där ingen ansvarig för föroreningarna finns.

Kommunala bolagsstyrelser

Kommunen har ett flertal bolag som äger och förvaltar fastigheter samt ansvarar för drift av viss verksamhet och därmed berörs av riktlinjen.

Uppsala Vatten och Avfall AB driver avfallsanläggningen Hovgården i Uppsala kommun där de, i konkurrens med andra företag, omhändertar förorenade massor. Bolaget ansvarar för att

skriva och uppdatera avfallsplanen vilken bland annat ska innehålla en förteckning över nedlagda deponier i kommunen.

Uppsala Vatten och Avfall AB ansvarar för dricksvattenförsörjningen i kommunen och är remissinstans i ärenden som rör förorenade områden vid exempelvis dispensansökningar för arbeten nära grundvattenytan inom vattenskyddsområde. Bolaget är även kommunens huvudman med ansvar för anläggning och drift av vatten- och avloppssystem.

Övriga

Även andra delar av kommunens organisation kan ha en roll som verksamhetsutövare och ha ansvar för undersökningar och åtgärder av förorenade områden, exempelvis brandförsvaret.

Gemensamma principer

Det finns fem gemensamma principer för hantering av förorenade områden som ska användas i kommunens verksamhet.

- Inför alla markarbeten ska verksamhetsutövaren i god tid kontrollera om det finns indikationer på föroreningar inom det planerade arbetsområdet. Vid misstanke om föroreningar genomförs en inventering av tidigare verksamheter på platsen och vid behov markundersökning med provtagning. Påträffas föroreningar, oavsett av vem och hur, ska tillsynsmyndigheten underrättas omedelbart. En förorening får aldrig börja åtgärdas innan kontakt med tillsynsmyndigheten är upprättad. Det är ofta miljöförvaltningen som är tillsynsmyndighet, men även länsstyrelsen och generalläkaren har tillsyn av vissa objekt.
- För att säkerställa god kvalitet och rimliga kostnader för undersökningar och utredningar ska gällande ramavtal för miljötekniska markundersökningar användas.
- Samverkan ska ske mellan nämnder och bolag för att hitta lämpliga lösningar för förorenade områden som berör fler parter inom kommunen. Om flera nämnder och/eller bolag ansvarar för samma förorening där efterbehandling ska ske ska samarbete upprättas för att få en kostnads- och tidseffektiv hantering. Om inget annat överenskommit ska den med störst efterbehandlingsansvar ta initiativ för att undersökningar och efterbehandling kommer till stånd i enlighet med dessa riktlinjer.
- Hushållning av naturresurser genom återanvändning ska eftersträvas då det är tekniskt och ekonomiskt möjligt. För att avgöra om återanvändning är möjlig ska aktuella riktlinjer användas. Naturvårdsverkets handbok "Återvinning av avfall i anläggningsarbeten" tillämpas för schaktmassor. Om äldre asfaltlager påträffas ska provtagning av polycykliska aromatiska kolväten (PAH) genomföras för att ta reda på om den består av tjärasfalt (användes till 1973). PAH-halten avgör hur asfalten ska hanteras. Miljöförvaltningen kan kontaktas för råd och bedömning.
- Inför köp av fastigheter ska kommunen samla in information om eventuella föroreningar på fastigheten. Om en bedömning visar att det finns osäkerheter angående markens status ska det genomföras en undersökning för att öka kunskapen. Ansvar för kostnader och hantering av eventuella föroreningar ska klargöras i upprättade avtal.

Spridning

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för information och implementering hos den kommunala verksamhet som berörs. Ytterst ansvarar nämnder och styrelser för att riktlinjen implementeras och efterlevs. Vid behov kan nämnder och styrelser ta fram egna rutiner för hur riktlinjen ska följas inom den egna förvaltningen eller bolaget.

Uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för hur riktlinjerna används och följs.

Relaterade dokument

- Hållbarhetspolicy
- Ekologiskt ramverk
- Vägledning för hantering av förorenade områden